Davide Demichele
European Solidarity Corps Volunteer,
Istituto Cultura Italiana

Georgia Under Smog: The Human Cost of Industrial Pollution

KEYWORDS: Air Pollution, Industrial Pollution, Environmental Contamination, Persistent Organic Pollutants, Poti, Rustavi, Public Health, Industrial Emissions, Community Monitoring, Environmental Justice, Georgia

Pollution is now one of the most serious global threats to human health. It affects the air we breathe, the water we drink, and the soil that sustains us. According to the World Health Organization,[1] almost the entire global population is exposed to air containing pollutant levels exceeding recommended safety limits.[2] Each year, millions of people die prematurely as a direct consequence of this invisible but relentless danger.[3]

Georgia is not immune to this phenomenon. Air-quality measurements in several of Georgia's major cities frequently exceed the limits recommended by the World Health Organization.[4] Tbilisi is certainly among the cities most affected by this problem. After all, it is not only the capital city but also home to roughly half of the country's entire population. This alone makes the situation unsurprising: more people mean more cars, more services, more energy consumption, and inevitably more pollution.

However, there is another city that is far less well known yet not far away at all. Located less than 30 kilometres from the capital city and with a population of just around 130,000 people[5]

BRAMS 2026 May
Volume 7, Issue 17
ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

– about 8% of Tbilisi's – it stands in contrast to expectations. In fact, despite its smaller size, it often faces worse air quality and higher levels of pollution: this is the city of Rustavi.[6]

The city's history is as much about destruction as it is about renewal. Archaeological evidence suggests that the area was inhabited from antiquity,[7] and over time it emerged as an important political and cultural centre of ancient Georgia. It withstood successive Arab and later Turkish incursions, but in the 13th century Mongol invasions brought its decline, leaving the city in ruins by early spring 1265.[8]

Figure 1. Ruins of the ancient Rustavi. Photo by the author.

After years of abandonment on the city's ancient ground, it was the Soviets who recognised its potential. During the Second World War, they began constructing a vast industrial complex.[9] The factories drew workers from surrounding regions, rapidly repopulating the area. Over time, these industries transformed Rustavi into a major industrial hub not only in Georgia but across the entire Caucasus.[10]

ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

Among the most important industrial landmarks, the Rustavi Metallurgical Plant[11] deserves particular mention. Established in 1948, it quickly became one of the key symbols of heavy industry in the region. Even today, the grandiosity of its main entrance – its monumental façade, architectural detailing, and ornamental elements – still bears witness to the importance it once held during the Soviet era.

Figure 2. Main gate of the Rustavi Metallurgical Plant. Photo by the author.

With the collapse of the Soviet Union, Rustavi's industrial system – heavily dependent on Soviet structures – fell into crisis, but did not disappear. In fact, the city still remains a significant industrial centre, with numerous manufacturing enterprises continuing to operate.[12]

Therefore, on the surface, everything appears to function well: where there is industry, there is work; where there is work, there is income, and so on. Yet the reality is often far more complex than this simple equation suggests.

ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

Alongside the job opportunities, the Rustavi industrial complex has another effect on the lives of people in the surrounding areas: it shortens them. Living in Rustavi means daily exposure to a significant level of pollutants, especially for those residing near the industrial zone.

Figure 3. Partial view of Rustavi's industrial complex as seen from the surrounding hills. Photo by Jacopo Farè.

A study published in July 2025, *Toxic Hot Spots in Rustavi, Georgia*,[13] revealed an alarming situation. In September 2024, researchers collected 44 environmental and food samples from Rustavi and its surrounding areas, including the nearby village of Tazakendi.[14] The village lies just beyond the city limits and was selected because of its proximity to Rustavi's primary industrial pollution sources. For baseline measurements, one soil sample and one dust sample were taken from the rural village of Udabno,[15] a location distant from any major sources of contamination. Soil samples collected from playgrounds and other public spaces revealed dangerously high concentrations of *dichlorodiphenyltrichloroethane*, *polychlorinated biphenyls*, and other pollutants, sometimes exceeding reference values by

ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

hundreds or even thousands of times. Contaminated sites were often located near residential areas, posing a direct risk to children and the wider population.

For the residents of Rustavi, what has been described so far is unlikely to come as a surprise. For several years now, organisations and local movements such as *Arnika*[16] and *Gavigudet*[17] – literally, "we are suffocating" in Georgian – have been advocating for the protection of public health. Aware of the economic importance of the industrial system at issue, their efforts are not directed towards shutting down factories; on the contrary, they aim to ensure that these facilities comply with environmental and safety standards.

Figure 4. Poti Sea Port. Photo by the author.

If anyone believes this is the end of the story, they are deeply mistaken: Pandora's box is still far from being opened. Indeed, when it comes to lives put at risk by pollution stemming from human activities in Georgia, the examples are, regrettably,

ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

still numerous. In this context, the city of Poti[18] stands out as another case that cannot be overlooked.

Poti is a port city in Georgia, located on the eastern coast of the Black Sea in the Samegrelo–Zemo Svaneti region. As Georgia's largest port, the Poti Sea Port[19] plays a central role in the nation's logistics network, handling liquid cargo, dry bulk, passenger ferries, and approximately 80% of the country's container traffic. So far, so good. However, especially for those living near the port, the reality paints a far harsher picture.

For several years, inhabitants of the area have voiced growing alarm about environmental pollution and its perceived consequences for public health, with particular concern for vulnerable groups such as children and the elderly. In response to what they viewed as insufficient institutional attention, residents formed a civic movement in 2020, known as *Poti Citizens for Their Rights*,[20] aimed at securing an impartial evaluation of local air conditions and advocating for relocation to a safer environment.

Their mobilisation led, in mid-2020, to the installation of a mobile air-quality monitoring unit by the National Environmental Agency (NEA)[21] on Javakhishvili Street. However, after approximately five months of operation, the monitoring station was taken out of service and remained inactive for nearly two years, with authorities citing maintenance-related constraints.

Parallel to these developments, community members commissioned independent biological testing on a group of twenty children living in the area. The analysis revealed elevated levels of lead in a significant portion of the samples. Building on these findings, a municipal study conducted in 2021 expanded the scope to 104 children, identifying excessive lead concentrations in

ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

37 cases. Nevertheless, subsequent analysis reported by the *Heinrich Böll Foundation*[22] challenged the representativeness of the study, noting that approximately half of the children included were not drawn from the most polluted areas but from comparatively less exposed ones.

What makes these stories particularly striking is that they are not isolated incidents. Rustavi and Poti differ greatly in their history, geography, and economic function, yet they reveal a common reality. In both places, residents have spent years raising concerns about environmental conditions they believe are harming their health and quality of life. In both places, local communities have organised, gathered evidence, and demanded greater accountability from institutions and industries alike.

Figure 5. Left – Section of a mining site in Chiatura. Right – A train transporting manganese from Chiatura railway station. Photos by the author.

The same pattern can be observed elsewhere in Georgia. From the manganese mining operations of Chiatura[23] to the industrial facilities of Zestaponi,[24] environmental pollution continues to affect the lives of thousands of people. While each case has its own causes and complexities, together they raise broader questions about the relationship between economic development, environmental protection, and public health. Industry and mining, to name only two sectors, have undoubtedly

ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

contributed to Georgia's economic growth and provided livelihoods for entire communities. Yet economic progress loses much of its meaning when the very people it is meant to benefit are exposed to conditions that endanger their health. The challenge, therefore, is not to choose between development and environmental protection, but to ensure that the two can coexist. Giving voice to affected communities is an important step in that process. Their concerns remind us that pollution is not something merely measured through statistics and scientific reports; it is a human issue experienced by some in everyday life.

Figure 6. Left – Section of the Zestafoni Ferroalloys Plant. Right – Manganese ore stockpiled within the plant's premises. Photos by the author.

Whether meaningful change will occur remains uncertain. What is certain, however, is that the efforts of many over the past few years have helped bring these issues into the public eye and, at least to some extent, have contributed to positive change.

Therefore, there is still room for hope. Rather than looking away and accepting reality as inevitable, we should remember that every collective achievement begins with individual efforts. Sometimes, making a difference begins with the simplest act of all: speaking a problem out loud.

ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

Acknowledgements

The author thanks Jacopo Farè for kindly granting permission to reproduce the photograph in Figure 3.

ლიტერატურა ▫ References

1. World Health Organization (WHO). https://www.who.int/about
2. World Health Organization (24 October 2024). Ambient (outdoor) air pollution. *WHO*. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ambient-(outdoor)-air-quality-and-health
3. Air pollution is responsible for 6.7 million premature deaths every year. *WHO*. https://www.who.int/teams/environment-climate-change-and-health/air-quality-and-health/health-impacts/types-of-pollutants
4. World Health Organization (22 September 2021). *WHO global air quality guidelines: particulate matter (PM2.5 and PM10), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide*. World Health Organization. <https://iris.who.int/handle/10665/345329> License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO
5. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (2018). საქართველოს 2014 წლის მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის ძირითადი შედეგები. რედაქტორები – გოგიტა თოდრაძე, პაატა შავიშვილი. თბილისი, გვ. 316. https://web.archive.org/web/20200213232229/http://census.ge/files/pdf/2014-wlis-aRweris-ZiriTadi-Sedegebi.pdf
6. Rustavi City Municipality. https://rustavi.gov.ge
7. მროველი ლეონტი (1955). ქართლის ცხოვრება. ტომი I, სიმონ ყაუხჩიშვილის გამოცემა, თბილისი. https://www.amsi.ge/istoria/qc/
8. გაიცანით ჩვენი ქალაქი (8 ნოემბერი, 2013). რუსთავი – ჩვენი ქალაქი ჩვენი სახლია. https://teamlampari.wordpress.com/2013/11/08/რუსთავის-ისტორია/
9. Kamushadze, Tea (2022). Soviet Heritage of Rustavi: Big Issues of the Small Place. Tbilisi (In Georgian). // ქამუშაძე თეა (2022). რუსთავის საბჭოთა მემკვიდრეობა: პატარა ქალაქის დიდი ამბები. თბილისი.

ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

10. რუსთავი – ძველი ქალაქი (2022). ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია. https://rustavi.gov.ge/istoria/
11. Rustavi Metallurgical Plant. https://www.rustavisteel.ge/en/
12. Rustavi Steel. https://hunnewellpartners.com/portfolio/rustavi-steel/
13. Petrlík, Jindřich, and Nikola Jelínek, Marcela Černochová, Shane Hume, Martin Skalský, Saša Žůrková (2025). *Toxic Hot Spots in Rustavi, Georgia*. English proofreading: Shane Hume, Arnika. https://ecoge.org/publications/417-toxic-hot-spots-in-rustavi,-georgia
14. ენციკლოპედია „საქართველო“ (2014). ტომი III, თბილისი; იხ. „თაზაქენდი“, გვ. 449. https://www.georgianencyclopedia.ge/ka/form/28582
15. The village of Udabno is located in the Sagarejo Municipality of Georgia's Kakheti region. https://travelguide.ge/ka/regions/udabno/
16. *Arnika* is a Czech non-profit organization that has been uniting people striving for a better environment since 2001. https://arnika.org/en/about-us
17. *Gavigudet* is a civil movement launched in the spring of 2018. Their main goal is to improve the quality of ambient air in the city of Rustavi. https://gavigudet.org/en/
18. Poti City Municipality. https://poti.gov.ge
19. Poti Sea Port is a major seaport on the eastern Black Sea coast, situated at the mouth of the Rioni River. It serves as a key hub on the Trans-Caucasian Corridor, or TRACECA – a multinational project connecting the Romanian port of Constanța and the Bulgarian port of Varna with the landlocked countries of the Caspian region and Central Asia. Poti Sea Port. http://www.potiseaport.com
20. Poti Citizens for Their Rights (ფოთელები – საკუთარი უფლებებისთვის) is a platform dedicated to improving environmental conditions and safeguarding human rights in Poti. https://www.facebook.com/poticitizens/
21. LEPL National Environmental Agency (NEA). https://nea.gov.ge
22. The Heinrich Böll Foundation (German: *Heinrich-Böll-Stiftung*, HBS) is an independent German political foundation named after the German writer Heinrich Böll (1917–1985). Established in 1997 through the merger of three predecessor organisations, it is affiliated with Alliance 90/The Greens. https://www.boell.de/en
23. Chiatura City Municipality. http://chiatura.gov.ge/en
24. Zestafoni City Municipality. https://zestafoni.gov.ge

ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

დავიდე დემიკელე
ევროპული სოლიდარობის კორპუსის მოხალისე,
იტალიის კულტურის ინსტიტუტი

საქართველო სმოგის საფარქვეშ: სამრეწველო დაბინძურების ადამიანური ფასი

(ანოტაცია)

საკვანძო სიტყვები: ჰაერის დაბინძურება, სამრეწველო დაბინძურება, გარემოს დაბინძურება, მდგრადი ორგანული დამაბინძურებლები, ფოთი, რუსთავი, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობა, სამრეწველო ემისიები, საზოგადოების მონიტორინგი, გარემოსდაცვითი სამართლიანობა, საქართველო

ამჟამად გარემოს დაბინძურება ადამიანის ჯანმრთელობისთვის ერთ-ერთ ყველაზე სერიოზულ გლობალურ საფრთხეს წარმოადგენს. ის გავლენას ახდენს ჰაერზე, რომლითაც ვსუნთქავთ, წყალზე, რომელსაც ვსვამთ და ნიადაგზე, რომელიც სიცოცხლეს გვინარჩუნებს.

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის (ჯანმო) მონაცემებით, დედამიწის მოსახლეობის თითქმის სრული უმრავლესობა ისეთი ჰაერით სუნთქავს, რომელშიც დამაბინძურებელ ნივთიერებათა დონე უსაფრთხოების რეკომენდირებულ ზღვარს აღემატება. ყოველწლიურად მილიონობით ადამიანი ნაადრევად იღუპება ამ უხილავი, თუმცა, დაუნდობელი საფრთხის შედეგად.

მოცემული პრობლემისგან არც საქართველოა დაცული. ქვეყნის რამდენიმე დიდ ქალაქში ჰაერის ხარისხის მაჩვენებლები ხშირად აღემატება ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ რეკომენდებულ ზღვრულ ნორმებს. თბილისი, რა თქმა უნდა, იმ ქალაქებს შორი-

BRAMS 2026 May
Volume 7, Issue 17
ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

საა, რომლებიც ყველაზე მეტად ზარალდებიან. ბოლოს და ბოლოს, ის არა მხოლოდ დედაქალაქია, არამედ ქვეყნის მოსახლეობის, დაახლოებით, ნახევრის მუდმივი საცხოვრებელი ადგილიც. მხოლოდ ეს ფაქტი ბუნებრივად განაპირობებს არსებულ სიტუაციას: მეტი ადამიანი ნიშნავს მეტ ავტომობილს, მეტ მომსახურებას, ენერგიის მეტ მოხმარებას და, შედეგად, მეტ დაბინძურებას.

თუმცა, არსებობს კიდევ ერთი ქართული ქალაქი, რომელიც თბილისზე გაცილებით ნაკლებადაა ცნობილი ქვეყნის საზღვრებს გარეთ, მაგრამ დედაქალაქთან ძალიან ახლოს მდებარეობს – 30 კმ-ზე ნაკლებ მანძილზე. მისი მოსახლეობა სულ რაღაც 130 ათასს შეადგენს, რაც თბილისის მოსახლეობის, დაახლოებით, 8%-ია. ასეთი მცირე მასშტაბების მიუხედავად, რუსთავი ხშირად განიცდის ჰაერის გაცილებით ცუდ ხარისხსა და დაბინძურების უფრო მაღალ დონეს.

რუსთავის, იგივე, ბოსტან-ქალაქის, ისტორია აღსავსეა როგორც განადგურების, ისე აღორძინების პერიოდებითა და ფაქტებით. არქეოლოგიური მონაცემებით, ეს ტერიტორია ჯერ კიდევ ანტიკურ ხანაში იყო დასახლებული და დროთა განმავლობაში უძველესი საქართველოს მნიშვნელოვან პოლიტიკურ და კულტურულ ცენტრად ჩამოყალიბდა. ქალაქმა გაუძლო ჯერ არაბთა, მოგვიანებით, თურქთა გამუდმებულ შემოსევებს. 1265 წლის გაზაფხულზე რუსთავი მონღოლთა შემოსევებმა გაანადგურა და ნანგრევებად აქცია.

უძველესი ნაქალაქარი მრავალი წლის განმავლობაში იყო მიტოვებული, ვიდრე საბჭოთა ხელისუფლების ყურადღება არ მიიპყრო მისმა პოტენციალმა. მეორე მსოფლიო ომის პერიოდში ამ ტერიტორიაზე მასშტაბური სამრეწველო კომპლექსის მშენებლობა დაიწყეს. ქარხნებმა მიმდებარე რეგიონებიდან მუშახელი მოიზიდა, რამაც აღდგენილი ქალაქის სწრაფი განსახლება და აღორძინება განაპირობა. დროთა განმავლობაში განვითარების ინ-

BRAMS 2026 May
Volume 7, Issue 17
ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

დუსტრიულმა მიმართულებამ რუსთავი უმნიშვნელოვანეს სამრეწველო ცენტრად აქცია არა მხოლოდ საქართველოს, არამედ, მთელი კავკასიის მასშტაბით.

სამრეწველო ღირსშესანიშნაობებს შორის განსაკუთრებით გამოირჩა რუსთავის მეტალურგიული ქარხანა. 1948 წელს დაარსებული ეს საწარმო სწრაფად იქცა რეგიონის მძიმე მრეწველობის ერთ-ერთ მთავარ სიმბოლოდ. დღესაც, მისი მთავარი შესასვლელის მასშტაბურობა, მონუმენტური ფასადით, არქიტექტურული დეტალებითა და ორნამენტებით იმ მნიშვნელობას გახაზავს, რაც ამ უმძლავრეს საწარმოს – რუსთავის მეტალურგიულ ქარხანას დაარსების პირველი წლებიდანვე გააჩნდა.

სსრკ-ს დაშლასთან ერთად, დიდწილად საბჭოთა სტრუქტურებზე დამოკიდებული რუსთავის სამრეწველო სისტემა კრიზისმა მოიცვა, მაგრამ არ გამქრალა. ქალაქი კვლავაც რჩება მნიშვნელოვან სამრეწველო ცენტრად, სადაც არაერთი საწარმო განაგრძობს ფუნქციონირებას. შესაბამისად, ერთი შეხედვით, თითქოს ყველაფერი რიგზეა: სადაც მრეწველობაა, იქ არის სამუშაო ადგილებიც, სადაც სამუშაოა, იქ შემოსავალიცაა და ა.შ. თუმცა, რეალობა ხშირად გაცილებით რთული და კომპლექსურია, ვიდრე ამ მარტივი განტოლებიდან ჩანს. დასაქმების შესაძლებლობებთან ერთად, რუსთავის სამრეწველო კომპლექსს კიდევ ერთი გავლენა აქვს მიმდებარე ტერიტორიებზე მცხოვრებ ადამიანებზე – იგი მათი სიცოცხლის ხანგრძლივობას ამოკლებს: რუსთავში ცხოვრება გულისხმობს მავნე ნივთიერებების მაღალი დოზის ზემოქმედების ქვეშ ყოფნას, განსაკუთრებით მათთვის, ვინც სამრეწველო ზონის სიახლოვეს სახლობს.

2025 წლის ივლისში გამოქვეყნებულმა კვლევამ „ტოქსიკური კერები რუსთავში (საქართველო)“ საგანგაშო რეალობა გამოავლინა. 2024 წლის სექტემბერში მკვლევრებმა გარემოსა და საკვები პროდუქტების 44 ნიმუში აიღეს რუსთავისა და მისი მიმდებარე ტერიტორიე-

BRAMS 2026 May
Volume 7, Issue 17
ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

ბიდან, მათ შორის, ახლომდებარე სოფ. თაზაქენდიდან (მარნეულის მუნიციპალიტეტის სადახლოს ადმინისტრაციული ერთეული, ქვემო ქართლის მხარე). ალგეთის თემის ეს სოფელი ქალაქის საზღვრებს მიღმა მდებარეობს და კვლევისთვის შეირჩა რუსთავის ძირითადი სამრეწველო დამაბინძურებელი წყაროების სიახლოვის გამო. საწყისი მონაცემების მისაღებად, ნიადაგისა და მტვრის თითო-თითო ნიმუში აიღეს სოფ. უდაბნოდან, რომელიც დაბინძურების ძირითადი წყაროებისგან მოშორებით მდებარეობს. სათამაშო მოედნებიდან და სხვა საზოგადოებრივი სივრცეებიდან აღებულმა ნიადაგის ნიმუშებმა გამოავლინა დიქლორდიფენილტრიქლორეთანის (DDT), პოლიქლორირებული ბიფენილებისა და სხვა დამაბინძურებლების სახიფათოდ მაღალი კონცენტრაცია. ზოგიერთ შემთხვევაში, მაჩვენებლები დასაშვებ ნორმებს ასობით და ათასობითაც კი აღემატებოდა. დაბინძურებული ადგილები ხშირად საცხოვრებელი ზონების სიახლოვეს მდებარეობდა, რაც საფრთხეს უქმნიდა უშუალოდ ბავშვებსა და მთელ მოსახლეობას.

აღნიშნული კვლევის შედეგები მოულოდნელი არც ყოფილა რუსთავის მაცხოვრებლებისათვის. უკვე რამდენიმე წელია არაერთი ორგანიზაცია და ადგილობრივი მოძრაობა, მათ შორის, „არნიკა“ და „გავიგუდეთ“, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვისთვის იბრძვის. მათ მშვენივრად ესმით სამრეწველო სისტემის ეკონომიკური მნიშვნელობა, ამდენად, ქარხნების დახურვას არ ისახავენ მიზნად. მათ სურთ, აღნიშნული ობიექტები გარემოსდაცვით და უსაფრთხოების სტანდარტებს შეესაბამებოდეს.

ამით პრობლემები არ ამოიწურება. „პანდორას ყუთი“ ჯერ კიდევ არ გახსნილა ბოლომდე. სამწუხაროდ, საქართველოში სხვაც მრავალი მაგალითია, როცა ადამიანური საქმიანობით გამოწვეული დაბინძურება საფრთხეს უქმნის სიცოცხლეს. ამ თვალსაზრისით ერთ-ერთი გამორჩეული ადგილია ულამაზესი ქალაქი ფოთი.

BRAMS 2026 May
Volume 7, Issue 17
ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

საქართველოს ეს საპორტო ქალაქი შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე, სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში მდებარეობს. როგორც ქვეყნის უდიდესი ნავსადგური, იგი ცენტრალურ როლს ასრულებს ეროვნულ ლოგისტიკურ ქსელში: ემსახურება თხევად და მშრალ ნაყარ ტვირთებს, სამგზავრო ბორნებს და ქვეყნის საკონტეინერო გადაზიდვების, დაახლოებით, 80%-ს. ერთი შეხედვით, აქაც, თითქოს, ყველაფერი რიგზეა. თუმცა, ფოთის პორტის მიმდებარედ მცხოვრებთათვის რეალობა განსაკუთრებულად მძიმეა. რამდენიმე წელია ადგილობრივი მოსახლეობა სულ უფრო მეტად ღელავს და წუხს გარემოს დაბინძურებისა და მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე მისი ზეგავლენის გამო. განსაკუთრებულ შეშფოთებას იწვევს ბავშვებისა და ხანდაზმულების მდგომარეობა.

სათანადო სამთავრობო ყურადღების ნაკლებობის გამო, 2020 წელს ადგილობრივმა მოსახლეობამ ჩამოაყალიბა სამოქალაქო მოძრაობა „ფოთელები საკუთარი უფლებებისთვის“. მიზანი ჰაერის ხარისხის მიუკერძოებელი შეფასების უზრუნველყოფა და უსაფრთხო გარემოში გადასახლების მოთხოვნა იყო. მათი აქტიურობის შედეგად, 2020 წლის შუა პერიოდში გარემოს ეროვნულმა სააგენტომ (NEA) ჯავახიშვილის ქუჩაზე განათავსა ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის მობილური დანადგარი. თუმცა, დაახლოებით, ხუთთვიანი მუშაობის შემდეგ, მონიტორინგის სადგურმა საქმიანობა შეწყვიტა და, თითქმის, ორი წლის განმავლობაში უმოქმედოდ იყო. ოფიციალური უწყებები ამის მიზეზად ასახელებდნენ ტექნიკურ მომსახურებასთან დაკავშირებულ შეზღუდვებს.

პარალელურად, ადგილობრივი საზოგადოების წევრთა ინიციატივით, ამ ტერიტორიაზე მცხოვრებ ოც ბავშვს დამოუკიდებელი ბიოლოგიური კვლევა ჩაუტარდა. ანალიზის შედეგებმა ნიმუშების მნიშვნელოვან ნაწილში ტყვიის მომატებული დონე გამოავლინა. ამ მონაცემების გამო, 2021 წელს ჩატარებულმა მუნიციპალურმა კვლევამ

BRAMS 2026 May
Volume 7, Issue 17
ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

104 ბავშვიდან 37-ში ტყვიის დასაშვებ ნორმაზე მაღალი კონცენტრაცია გამოავლინა. მიღებული დასკვნა არასანდოდ ჩათვალა ჰაინრიხ ბოილის ფონდმა, ვინაიდან გამოკვლეული ბავშვების, დაახლოებით, ნახევარი არა ყველაზე მეტად, არამედ, ნაკლებად დაბინძურებული ტერიტორიებიდან იყო.

ეს ამბები განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იმის გამოა, რომ ეს არაა ერთეული ან იშვიათი შემთხვევები. რუსთავი და ფოთი ერთმანეთისგან მკვეთრად განსხვავდება თავისი ისტორიით, გეოგრაფიული მდებარეობითა და ეკონომიკური ფუნქციით. ამის მიუხედავად, მათ მსგავსი პრობლემები და სავალალო რეალობა აქვთ. ორივე ქალაქში მოსახლეობა წლების განმავლობაში გამოთქვამდა წუხილს გარემოს სახიფათო მდგომარეობის გამო, რაც მათ ჯანმრთელობასა და ცხოვრების ხარისხს აზიანებდა. ორივეგან ადგილობრივები გაერთიანდნენ, შეაგროვეს მტკიცებულებები და საკუთარ თავზე მეტი პასუხისმგებლობის აღება მოსთხოვეს როგორც ცალკეულ ინსტიტუტებს, ისე ინდუსტრიულ სექტორს.

ანალოგიური სიტუაციაა საქართველოს სხვა რეგიონებშიც. ჭიათურაში მანგანუმის მოპოვებიდან დაწყებული ზესტაფონის სამრეწველო ობიექტებით დამთავრებული, გარემოს დაბინძურება კვლავ ახდენს მავნე ზემოქმედებას ათასობით ადამიანის ჯანმრთელობაზე. მიუხედავად იმისა, რომ ყოველ ფაქტს, შემთხვევას, პრობლემას ლოკალური მიზეზები და სირთულეები ახლავს, მთლიანობაში, უფრო მასშტაბური შეკითხვები ჩნდება ეკონომიკის განვითარების, გარემოს დაცვისა და საზოგადოებრივი ჯანმრელობის დაცვის პრობლემებს შორის კავშირის თაობაზე.

მხოლოდ ორი სფეროთი რომ შემოვიფარგლოთ, ინდუსტრიამ და სამთო-მოპოვებითმა სექტორმა უდავოდ შეუწყო ხელი საქართველოს ეკონომიკურ ზრდას და უზრუნველყო საარსებო წყარო მრავალი ადგილობრივის-

BRAMS 2026 May
Volume 7, Issue 17
ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)

თვის. თუმცა, ეკონომიკური პროგრესი დიდწილად კარგავს აზრს, როცა სწორედ ის ადამიანები, ვის კეთილდღეობასაც ეს ყოველივე უნდა ემსახურებოდეს, არაჯანსაღ პირობებში ცხოვრობენ.

დილემას არ წარმოადგენს განვითარებასა და გარემოს დაცვას შორის არჩევანის გაკეთება. პრობლემა ისაა, როგორ უზრუნველვყოთ ამ ორი ფაქტორის ერთდროულად არსებობა. საამისოდ მნიშვნელოვანია დაზარალებული მოსახლეობისთვის გადაწყვეტილების მიღებაში მონაწილეობის უფლების მინიჭება. გარემოს დაბინძურება მხოლოდ სტატისტიკითა და სამეცნიერო ანგარიშებით ვერ გაიზომება და ვერც მოგვარდება, რადგან ეს პრობლემა ადამიანებს უშუალოდ ეხებათ და აწუხებთ ყოველდღიურობაში.

ჯერ კიდევ გაურკვეველია, მოხდება თუ არა არსებითი ცვლილებები. თუმცა, უდავოა, რომ ბოლო წლების განმავლობაში მრავალი ადამიანის ძალისხმევამ ხელი შეუწყო ამ პრობლემასთან დაკავშირებული არაერთი საკითხის ფართო საზოგადოების ყურადღების ცენტრში მოქცევას და, გარკვეულწილად, პოზიტიური ცვლილებების განხორციელებასაც.

ამიტომაც, არსებობს იმედის საფუძველი, პრობლემისათვის თვალის არიდებისა და რეალობის აპრიორულ გარდუვალობად მიღების ნაცვლად. უმთავრესია, გვახსოვდეს, რომ ნებისმიერი კოლექტიური წარმატება ინდივიდუალური ძალისხმევიდან იღებს სათავეს. ხშირად სასიკეთო ცვლილებები ყველაზე მარტივი ქმედებით – პრობლემაზე საჯარო საუბრით იწყება: „პირველად ხომ იყო სიტყვა“, რომელსაც აუცილებლად უნდა მოჰყვეს საქმეც.

BRAMS 2026 May
Volume 7, Issue 17
ISSN 2667-9299 (print)
ISSN 2960-9348 (online)